

Rättsfallssamlingen

Mål C-697/22 P

Koiviston Auto Helsinki Oy, tidigare Helsingfors busstrafik Ab (Helsingin Bussiliikenne Oy)
mot
Europeiska kommissionen

Domstolens dom (fjärde avdelningen) av den 29 juli 2024

”Överklagande – Statligt stöd – SA.33846 (2015/C) (f.d. 2014/NN) (f.d. 2011/CP) – Relevant omständighet som ligger tidsmässigt före beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet – Identifiering av stödmottagare – Skyldighet att offentliggöra ett ändrat beslut om att inleda förfarandet – Rätt för stödmottagaren att yttra sig – Väsentlig formföreskrift – Oförenlighet med den inre marknaden – Europeiska kommissionens beslut om att återkräva stödet – Belopp som ska återkrävas – Den berörda medlemsstatens behörighet”

1. *Stöd som ges av en medlemsstat – Kommissionens undersökning – Administrativt förfarande – Kommissionens skyldighet att uppmana berörda parter att inge yttranden – Väsentlig formföreskrift – Räckvidd – Kommissionens skyldighet att sammanfatta relevanta sak- och rättsfrågor i beslutet om att inleda ett formellt granskningsförfarande – Det stödmottagande företag som identifieras i beslutet om att inleda det formella granskningsförfarandet har övertagits av ett annat företag – Skyldigheten att återkräva stödet utvidgas i det slutliga beslutet till att omfatta det företag som fortsätter driften på grund av ekonomisk kontinuitet – Skyldighet för kommissionen att fatta ett beslut om ändring eller utvidgning av beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet i vilket denna utvidgning av skyldigheten att återkräva stödet anges (Artikel 108.2 FEUF; rådets förordning nr 2015/1589, artikel 6.1)*

(se punkterna 45–56, 60 och 61)

2. *Stöd som ges av en medlemsstat – Återkrav av ett olagligt stöd – Återställande av den tidigare rådande situationen – Åsidosättande av proportionalitetsprincipen – Föreligger inte (Artikel 108 FEUF)*

(se punkterna 79 och 80)

3. *Stöd som ges av en medlemsstat – Återkrav av ett olagligt stöd – Fastställande av vem som är återbetalningsskyldig vid överlåtelse av tillgångar – Det stödmottagande bolaget har övertagits av ett annat bolag under det formella granskningsförfarandet – Skyldighet att återkräva stödet hos det företag som fortsätter driften om det föreligger ekonomisk kontinuitet – Iakttagande av proportionalitetsprincipen – Räckvidd – Återkrav av stöd begränsas till ett*

belopp som motsvarar den faktiska konkurrensfördel som det bolag som fortsätter driften faktiskt fortfarande har
(Artikel 108.2 FEUF)

(se punkt 81)

4. *Stöd som ges av en medlemsstat – Återkrav av ett olagligt stöd – Beräkning av det belopp som ska återkrävas – Möjlighet för kommissionen att överlåta till nationella myndigheter att beräkna det exakta belopp som ska återkrävas – Åsidosättande av proportionalitetsprincipen – Föreligger inte*
(Artikel 108 FEUF)

(se punkterna 83–85)

5. *Stöd som ges av en medlemsstat – Kommissionens undersökning – Administrativt förfarande – Kommissionens skyldighet att uppmana berörda parter att inge yttranden – Väsentlig formföreskrift – Räckvidd – Skyldighet för kommissionen att sammanfatta relevanta sak- och rättsfrågor i beslutet om att inleda det formella granskningsförfarandet – Åsidosättande – Konsekvens – Ogiltigförklaring av det beslut som fattats i det formella granskningsförfarandet*
(Artikel 108.2 och artikel 263 andra stycket FEUF)

(se punkt 92)

Resumé

Genom att bifalla det överklagande som ingetts av Koiviston Auto Helsinki Oy (tidigare Helsingfors busstrafik Ab (Helsingin Bussiliikenne Oy)) mot domen i målet Helsingin Bussiliikenne (Helsingfors stadstrafik)/kommissionen (nedan kallad den överklagade domen)¹ preciserar domstolen de processuella skyldigheter som åligger Europeiska kommissionen inom ramen för det formella granskningsförfarande som föreskrivs i artikel 108.2 FEUF med avseende på en enhet som fortsätter den ursprungliga stödmottagarens ekonomiska verksamhet och som, på grund av tillämpningen av kriteriet om ekonomisk kontinuitet, är skyldig att återbetala stödet. Domstolen har dessutom uttalat sig om kommissionens och den berörda medlemsstatens respektive roller vid beräkningen av det stöd som ska återkrävas från förvärvaren av stödmottagarens tillgångar. Bolaget Helsingfors busstrafik (nedan kallat gamla HelB), som ägdes till 100 procent av Helsingfors stad (Finland), drev busslinjer i Helsingforsregionen och tillhandahöll chartrad trafik och bussleasingtjänster. I december 2015 sålde Helsingfors stad gamla HelB till bolaget Viikin Linja Oy. I enlighet med villkoren i köpeavtalet antogs det nya namnet Helsingin Bussiliikenne Oy (nedan kallat nya HelB).

Efter ett klagomål inledde kommissionen ett formellt granskningsförfarande avseende flera utrustnings- och kapitallån som Helsingfors stad under åren 2002–2012 hade beviljat gamla HelB och dess föregångare HKL-Bussiliikenne (nedan kallade de omtvistade åtgärderna). Beslutet att inleda detta förfarande offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning* den 10 april 2015²

¹ Tribunalens dom av den 14 september 2022, Helsingin Bussiliikenne (Helsingfors stadstrafik)/kommissionen (T-603/19, EU:T:2022:555).

² Beslut C(2015) 80 final av den 16 januari 2015 om statligt stöd SA.33846 (2015/C) (f.d. 2014/NN) (f.d. 2011/CP) – Finland – Helsingin Bussiliikenne Oy (EUT C 116, 2015, s. 22).

och berörda parter uppmanades att inkomma med synpunkter inom en månad från offentliggörandet. Kommissionen, som i juni 2015 underrättades om att gamla HelB snart skulle överlåtas till nya HelB, erhöll inte något yttrande från sistnämnda bolag.

Genom beslut av den 28 juni 2019 (nedan kallat det omtvistade beslutet)³ konstaterade kommissionen att de omtvistade åtgärderna utgjorde statligt stöd som var oförenligt med den inre marknaden och som Republiken Finland var skyldig att återkräva från stödmottagaren. Eftersom kommissionen ansåg att det förelåg en ekonomisk kontinuitet mellan gamla HelB och nya HelB, utvidgade kommissionen skyldigheten att återbetala det olagliga stödet till sistnämnda bolag.

Eftersom nya HelB:s talan mot det omtvistade beslutet ogillades av tribunalen överklagade bolaget tribunalens dom.

Domstolens bedömning

Domstolen prövar för det första den grund som avser att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den fann att kommissionen inte hade åsidosatt en väsentlig formföreskrift genom att inte ge nya HelB tillfälle att yttra sig under det formella granskningsförfarandet av det omtvistade stödet.

Enligt klaganden var kommissionen, efter överlåtelsen av gamla HelB, skyldig att ändra eller komplettera beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet, eftersom detta var en ny fråga som inte omfattades av beslutet.

Domstolen erinrar först om att enligt artikel 108.2 FEUF ska kommissionen, när den fattar beslut om att inleda ett formellt granskningsförfarande med avseende på en stödåtgärd, ge berörda parter tillfälle att yttra sig. Denna skyldighet har karaktären av en väsentlig formföreskrift eftersom den utgör ett väsentligt villkor för förfarandet som är oupplösligt förbundet med den rättsliga utformningen eller med ett korrekt uttryck för viljan hos rättsaktens upphovsman. Offentliggörande av ett meddelande i *Europeiska unionens officiella tidning* utgör ett lämpligt sätt att upplysa alla berörda parter om att ett formellt granskningsförfarande har inletts och syftet med detta meddelande är att från berörda parter få alla uppgifter som kan vägleda kommissionen i dess framtida handlande.

Berörda parter kan emellertid endast yttra sig på ett ändamålsenligt sätt om det offentliggjorda beslutet uttryckligen anger de relevanta sak- och rättsfrågorna, såsom föreskrivs i artikel 6.1 i förordning nr 2015/1589⁴. Dessa frågor är de som det formella granskningsförfarandet syftar till att undersöka inför antagandet av kommissionens slutliga beslut om huruvida det föreligger statligt stöd och huruvida detta är förenligt med den inre marknaden samt, i förekommande fall, om skyldigheten att återkräva stödet.

³ Kommissionens beslut (EU) 2020/1814 av den 28 juni 2019 om det statliga stöd SA. 33846 (2015/C) (f.d. 2014/NN) (f.d. 2011/CP) som Finland har genomfört till förmån för Helsingfors Busstrafik Ab (EUT L 404, 2020, s. 10)

⁴ Rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandeåtgärder för artikel 108 [FEUF] (EUT L 248, 2015, s. 9).

När relevanta sak- eller rättsfrågor inträffar efter beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet, såsom i förevarande fall överlåtelsen av gamla HelB till nya HelB, kan kommissionens skyldighet att underrätta alla berörda parter endast genomföras genom att ett kompletterande beslut om att inleda förfarandet offentliggörs. Genom att inte anta ett sådant beslut har kommissionen således åsidosatt en väsentlig formföreskrift.

Domstolen analyserar för det andra grunden att tribunalen har åsidosatt proportionalitetsprincipen när den slog fast att kommissionen inte var skyldig att fastställa i vilken mån det statliga stöd som följer av de omtvistade åtgärderna skulle återkrävas från nya HelB.

Domstolen har i detta sammanhang preciserat att syftet med att återkräva ett olagligt stöd är att återställa ett tidigare tillstånd och kan därför endast anses vara en oproportionerlig åtgärd i förhållande till målen för EUF-fördragets bestämmelser om statligt stöd om det belopp som stödmottagaren ska återbetala är högre än nutidsvärdet av det stödbelopp som har mottagits.

När det bolag som mottagit det olagliga statliga stödet har köpts upp av ett annat bolag ska stödet återkrävas från det företag som fortsätter den ekonomiska verksamheten i det stödmottagande företaget, när det har styrkts att detta bolag i realiteten fortfarande åtnjuter den konkurrensfördel som följer av stödet. I ett sådant fall begränsar proportionalitetsprincipen återbetalningsskyldigheten till det belopp som motsvarar den konkurrensfördel som köparen faktiskt fortfarande har.

Även om kommissionen i förevarande fall i det omtvistade beslutet konstaterade att det förelåg ekonomisk kontinuitet mellan gamla HelB och nya HelB och därav drog slutsatsen att skyldigheten att återbetala det olagliga stödet skulle utsträckas till att omfatta nya HelB, uttalade den sig inte om storleken på det stöd som beviljats gamla HelB och som kom nya HelB till godo. Domstolen erinrar om, i likhet med tribunalen, att det finns en skillnad mellan att konstatera ekonomisk kontinuitet och fastställa i vilken utsträckning det olagliga stödet ska återkrävas från stödmottagarna.

Tribunalen gjorde således en riktig bedömning när den slog fast att det ankommer på Republiken Finland att fastställa storleken på det statliga stöd som ska återkrävas från nya HelB.

Domstolen upphäver således den överklagade domen och ogiltigförklarar det omtvistade beslutet, eftersom det åsidosättande av en väsentlig formföreskrift som konstaterats inom ramen för den första grunden medför att rättsakten ska ogiltigförklaras.